

Türkiye ve Kazakistan'daki Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı ve Yaşam Doyum Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Hüseyin Hüsnu BAHAR¹, Nursulu ABDRAMANOVA²

1 Prof. Dr., Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, hhbahar@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0061-3344.

2 Dr., Nursulu Abdramanova, Kazakistan Al-Farabi Kazakh National University nursulu_85@mail.ru, ORCID: 0000-0002-1538-2457.

Gönderilme Tarihi: 05.07.2021 Kabul Tarihi: 23.11.2022 DOI: 10.37669/milliegitim.961029

Öz

Araştırmanın amacı Kazakistan ve Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarına kayıtlı olan öğretmen adaylarının cinsiyet ve ülke değişkenlerine göre yaşam doyum düzeyleri ile akademik başarı durumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmektir. Çalışma genel tarama modelinde kurgulanmıştır. Veriler Kazakistan'dan 241, Türkiye'den 297 olmak üzere toplam 538 öğretmen adayı olan gönüllü katılımcıdan elde edilmiştir. Akademik başarı ve cinsiyete ilişkin bilgiler anket sorusu ile elde edilmiştir. Yaşam doyumunu düzeyini belirlemek için Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkiye'deki öğrenciler için Türkçe, Kazakistan'daki öğrenciler için Rusça uyarlaması kullanılmıştır. Yaşam Doyumu Ölçeği'nin mevcut çalışmada Kazakistan uygulaması için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .68, Türkiye uygulaması için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .79'dur. Veri analizi için Faktöriyel ANOVA ve basit doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Kazakistan'dan katılan öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyi Türkiye'den katılan öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyinden daha yüksektir. Katılımcıların cinsiyete göre yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Her iki ülkedeki kadın öğretmen adaylarının akademik başarı puanları erkek öğretmen adaylarının akademik başarı puanlarından daha yüksektir. Ayrıca, Kazakistan'dan katılan öğretmen adaylarının akademik başarı puanı Türkiye'den katılan öğretmen adaylarının başarı puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Yapılan bu çalışma sonuçlarına göre akademik başarı, yaşam doyumunun pozitif yönlü anlamlı bir yordayıcısıdır.

Anahtar Kelimeler: yaşam doyum, Türkiye ve Kazakistan'daki öğretmen adayları, akademik başarı, cinsiyete göre yaşam doyum

A Comparative Analysis of Academic Achievement and Life Satisfaction Levels of Teacher Candidates in Türkiye and Kazakhstan

Abstract

The aim of the study is to comparatively examine the level of life satisfaction and academic achievement of teacher candidates enrolled in teacher training programs in Kazakhstan and Türkiye, according to gender and country variables. The study was designed in the general survey model. The data were obtained from volunteer participants, a total of 538 teacher candidates, 241 from Kazakhstan and 297 from Türkiye. Information on academic achievement and gender was obtained through survey questions. Life Satisfaction Scale was used to determine teacher candidates' level of life satisfaction. While the Turkish version of the scale was used in Türkiye, the Russian version was used in Kazakhstan. The internal consistency coefficient calculated for the Kazakhstan application of the Life Satisfaction Scale in the current study is .68, and the internal consistency coefficient calculated for the Türkiye application is .79. Factorial ANOVA and simple linear regression analyzes were performed for data analysis. The life satisfaction level of the teacher candidates participating from Kazakhstan is higher than the life satisfaction level of the teacher candidates participating from Türkiye. There was no significant difference between the levels of life satisfaction of the participants by gender. The academic achievement scores of female teacher candidates in both countries are higher than the academic achievement points of male teacher candidates. In addition, the academic success score of the teacher candidates participating from Kazakhstan was found to be higher than the success scores of the teacher candidates participating from Türkiye. According to the results of this study, academic achievement is a positive and significant predictor of life satisfaction.

Keywords: *life satisfaction, Türkiye and Kazakhstan teacher candidates, academic achievement, life satisfaction by gender*

Giriş

Akademik başarı, eğitim amaçlarının gerçekleşme düzeyini gösteren önemli bir göstergedir. Eğitim kurumlarının temel amaçlarından birisi de öğrenme düzeyinin göstergesi olan akademik başarıyı yükseltmektir. İlgili alan yazında akademik başarı ile birlikte ele alınan birçok değişkene rastlamak mümkündür. Öğrencilerin tüm yaşamını önemli oranda etkileyen akademik başarı, hem birey açısından hem de bireyin içinde yaşadığı toplum açısından son derece önemlidir (Bakan ve Güler, 2017). Biyo-

lojik ve psikolojik kaynaklı değişkenlerin yanı sıra, sosyo-kültürel kaynaklı çok sayıda değişkenin akademik başarı ile ilişkilendirildiği bilinmektedir. Akademik başarı veya başarısızlık çok boyutlu olan, farklı sebeplere dayanan bir sonuçtur (Sevilmiş ve Şirin, 2016). Okul yaşam kalitesi, yaşam doyumu, zeka, yetenek, öğrenme stili, sosyal destek, özlük, kişilik, aile nitelikleri, anne-baba katılımı, mezun olunan veya kayıtlı olunan okulun nitelikleri, sınav kaygısı, çalışma alışkanlıkları bu değişkenlerden bazılarıdır. Diğer taraftan bazı araştırmacılar (Barchard, 2003; Parker, Summerfeldt, Hogan ve Majeski, 2004; Bloom, 1995), akademik başarının kısmen duygu ile ilgili değişkenler tarafından belirlendiğini öne sürerler. Akademik yaşamın sosyal ve duygusal talepleri, bilişsel talepler kadar başarıya katkıda bulunur (MacCann ve Roberts, 2008).

Akademik başarı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin karşılıklı olduğu düşünülmektedir. Başarı bireyin tanımlanan hedefleri gerçekleştirmesi iken, yaşam doyumu bunların sonucunun tüm yaşama yansımasıdır. Başarı arayan birisi için başarıma duygusu bir beklenti, yaşam doyumu bunun gerçekleşmesi durumunda bireyin ulaştığı bir sonuçtur (Ardahan, 2014). Yaşam doyumu, olumlu bir psikolojik iyi oluşun önemli bir göstergesidir (Huebner, Valois, Paxton ve Drane, 2005). Çünkü yaşam doyumunda birey kendi standartlarına göre yaşam kalitesinin genel mutluluğunu ve bilişsel değerlendirmesini açıklamaktadır (Erdoğan, Bauer, Truxillo ve Mansfield, 2012; Pavot ve Diener, 1993). Yaşam kalitesinin önemli göstergelerinden birisi olan yaşam doyumunda genel olarak aile, sosyal yaşam ve yaşam ortamı gibi temel yaşam alanlarının bilişsel olarak değerlendirmesi söz konusudur (Diener, 1984). Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlerden birisi de akademik yaşam doyumudur (Balkıs, 2013). Yaşam doyumu ve akademik başarı ile ilgili araştırmalar, yaşam doyumunun öğrencilerin başarısında büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Huerta, Cortina, Pang, Torges ve Magley, 2006; Ojeda, Flores ve Navarro, 2011).

Biyolojik özellikler bakımından farklılıklar olmakla birlikte cinsiyet sadece biyolojik farklılıklardan ibaret değildir. Bireyin erkek veya kadın olması, toplumsal düzende bireyle ilgili rol ve beklentilerinin yanı sıra, bireyin toplum içindeki konumuna ilişkin ipuçlarını da içerir. Erkek ve kadınlarda yaşam memnuniyetinin yordayıcıları ve etkileri farklı olabilir. Örneğin benlik ve finans erkeklerde yaşam memnuniyetini daha fazla yordayabilirken, arkadaşlık ve aile memnuniyeti kadınlarda daha etkili yordayıcılar olabilir (Diener ve Diener, 1995). Yapılan bazı araştırmalar cinsiyetin yaşam doyumu (Kıran, Kirman ve Baksı, 2019; Elkin, 2017; Mahanta ve Aggarwal 2013, Dost, 2007) ve akademik başarı (Ayyıldız ve ark. 2014; Bahar, 2006) için önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Türkiye’de cinsiyet ile yaşam doyumu ve akademik başarı konusunda çok sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Ancak Kazakistan örneklemleri ile ilgili olarak bu konuda yapılmış çalışmalara rastlanmamıştır.

Öğretmen adayları ile ilgili olan bu çalışmada, öğretmen adaylarının bulunduğu ülke ve cinsiyetlerine göre akademik başarı durumları ile yaşam doyum düzeyleri tespit edilmiş, buna dayalı karşılaştırma ve yordama yapılmıştır. Türkiye'deki öğretmen adaylarının cinsiyete göre yaşam doyumu ve akademik başarısı ile ilgili çalışmalar olmasına rağmen, Kazakistan'daki öğretmen adayları ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bilindiği üzere sosyal bilim çalışmalarında çalışmaların yapıldığı yer ve zaman önemlidir. Bu araştırmada kapsamında bulunan Türkiye'deki çalışma grubu ve bu çalışmada ele alınan değişkenlerle ilgili yakın zamanda benzer bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Anlama ve açıklama bilimin önemli işlevleridir. Yaygın bir anlayışa göre doğa bilimleri inceledikleri olguları açıklamaya çalışırken, sosyal bilim-ler anlamaya çalışmaktadır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005, s. 11). Yapılan bu çalışma Kazakistan'daki öğretmen adaylarının cinsiyete göre yaşam doyumu ve akademik başarı durumlarının tespit edilmesinin yanı sıra, Türkiye'deki öğretmen adaylarıyla karşılaştırılması bakımından da önemlidir. Diğer bir ifadeye, bu çalışma, araştırma sorularında ifade edilen hususların hem anlaşılmasına hem de açıklanmasına katkı sağlayabilir. Bu katkı öğrencilerin yaşam doyumunu artırmaya ve öğrenci değerlendirme sistemlerine ilişkin olarak alınabilecek yönetsel bazı kararlara dayanak yapılabilir.

Araştırmanın amacı Kazakistan ve Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarına kayıtlı olan öğrencilerin cinsiyet ve ülke değişkenine göre yaşam doyum ve akademik başarı puanlarını karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Kazakistan ve Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarına kayıtlı olan öğrencilerin;

1. Cinsiyet ve ülke değişkenlerine göre öğretmen adaylarının yaşam doyum puanları anlamlı bir farklılık gösterir mi?
2. Cinsiyet ve ülke değişkenlerine göre öğretmen adaylarının akademik başarı puanları anlamlı bir farklılık gösterir mi?
3. Akademik başarı yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Çalışma, ilişkisel tarama modelinde kurgulanmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesine belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Köse, 2010, s. 111). Betimleyici bir yaklaşımla, geniş bir katılımcı kitlesinden anket ve ölçek kullanılarak elde edilen nicel veriler analiz edilmiş, analiz sonuçlarına dayalı olarak araştırma soruları cevaplandırılmıştır.

Araştırma için gerekli olan etik kurul onayı, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 30.4.2021 tarih ve 05/09 protokol numarası ile alınmıştır. Etik Kurul Onayı gereğince veriler gönüllü katılımcılardan elde edilmiştir.

Çalışma grubu

Çalışmaya Türkiye ve Kazakistan'da öğretmen yetiştirme programlarına kayıtlı öğrenciler bulunmaktadır. Türkiye'deki veriler Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programlarına kayıtlı öğrencilerden toplanmıştır. Kazakistan'daki veriler ise Kazakistan'ın güneyinde bulunan üç ayrı üniversitenin öğretmen yetiştirme programlarına kayıtlı olan öğrencilerden toplanmıştır. Veriler çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden Türkiye'den 297, Kazakistan'dan 241 olmak üzere toplam 538 katılımcıdan elde edilmiştir. Katılımcı sayısı yeterli gibi görülmekle birlikte, iki ayrı ülkedeki öğretmen adaylarından elde edilmesi ve özellikle Türkiye'de verilerin tek bir üniversiteden toplanması sebebiyle, sonuçların her iki ülkedeki tüm öğretmen yetiştiren kurumlara yönelik genelleme gücüne sahip olmaması bu çalışma için bir sınırlılık olarak görülebilir. Ancak yine de çalışmanın yapıldığı gruplar ve çalışma konuları ile ilgili elde edilen sonuçlar bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak üç sorudan oluşan kişisel bilgi formu ile Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) kullanılmıştır. YDÖ'nün Türkiye'deki öğrenciler için Türkçe, Kazakistan'daki öğrenciler için Rusça uyarlaması kullanılmıştır. Diener, Emmons, Laresen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen yaşam doyumu ölçeği, yedili likert tipinde beş maddeden oluşmakta olup, hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .87'dir. Ölçek Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Likert tipinde beşli yapılandırılarak Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçekte yer alan her bir madde "kesinlikle katılmıyorum" ile "kesinlikle katılıyorum" arasında değişmekte olup, uyarlanan ölçek için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .88'dir. Ölçeğin Rusça uyarlaması orijinal ölçekte olduğu gibi yedili likert tipinde yapılandırılmış olup, yapılandırılan ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .77 bulunmuştur (Yelshansky, Anufriev, Kamaletdinova, Saparin ve Semyonov 2015). Bu çalışmada Kazakistan uygulaması için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .68 iken Türkiye uygulaması için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .79'dur. Rusça'ya uyarlanan ölçek yedili, Türkçe'ye uyarlanan ölçek ise beşli yapılandırılmıştır. Bu sebeple YDÖ'nün Kazakistan uygulaması yedili, Türkiye uygulaması ise beşli derecelendirme ile yapılandırılmıştır. YDÖ ile ilgili toplanan verileri analize uygun hale getirmek için yedili uyarlama beşli derecelendirmeye dönüştürülmüştür. Dönüştürmede şu formül kullanılmıştır: [Cevaplayıcının 7'li derecelendirmede aldığı puan x Beşli derecelendirme-

de alabileceği en yüksek puan (25)/Yedili derecelendirmede alınabilecek en yüksek puan (35)]. Bu formül, puanları yüzlük sisteme göre hesaplamak için kullanılan mutlak başarı oranı hesaplama formülünün (Başol, 2008) 25'li sisteme dönüştürülmüş şeklindedir. Örneğin bu formüle göre yapılan dönüştürmede, yedili derecelendirmede 27 puan 19'a, 33 puan 24'e, 13 puan 9'a dönüştürülmüş olur.

Tablo 1

Yaşam Doyumu Ölçeğinin Cronbach's Alpha İç Tutarlılık Katsayıları

Ülke	Madde Sayısı	Orijinal Ölçek	Uyarlanan Ölçek	Mevcut Uygulama
Kazakistan (N: 241)	5	.87	.77	.68
Türkiye (N: 297)	5	.87	.88	.79

Rusça, Kazakistan'daki eğitim kurumlarında Kazakça ile birlikte resmi eğitim dilidir. Eğitim kurumlarında Kazakça ve Rusça zorunlu ders olarak okutulmaktadır. Okul ders kitaplarının bir kısmı Rusça yazılmıştır. Ayrıca üniversitelerde tez yazımı ve savunması resmi dilin yanı sıra Rusça ile de yapılır (Sazayeva, 2017; Zhumasheva, 2018; Gül, 2019). Çalışmaya katılan Kazakistan'daki öğretmen adaylarının, okuma-anlama düzeyinde Rusça bilmesi, veri toplama sürecinin yüz yüze kağıt-kalem uygulamasıyla Rusça bilen araştırmacının (N. Abdramanova) gözetiminde yapılması sebebiyle, Kazakistan uygulamasında veri toplama araçlarının Rusça olmasının dil açısından bir sorun oluşturmamıştır.

Verilerin analizi

Dağılımların normalliği için grafik incelemesinin yanı sıra basıklık (BK) ve çarpıklık (ÇK) katsayıları incelenmiştir. İstatistiksel analiz programı SPSS, Shapiro-Wilk testini $n = 50$ 'ye kadar olan örneklem için hazırlar. Daha büyük örneklem için SPSS'te Kolmogorov-Smirinov testi uygulanır. Aritmetik ortalama ve varyans örneklem verilerinden hareket edilerek saptanmışsa Kolmogorov-Smirinov test sonucu tutucu çıkar ve sıfır hipotezinin ret edilme ihtimali daha düşüktür. Büyük örneklem verilerinde ($n > 100$ veya $n > 400$) test sonuçları normallik şartını sağlamadığını gösterse de bunun pratikte çok fazla bir önemi yoktur. Böyle bir durumda histogram, kutu grafiği ve normal olasılık grafikleri incelenir. Dağılım, normale yakın bir özellik gösteriyorsa, p değerinde normallik koşulunun sağlanmaması çok fazla önemli değildir (Şencan, 2005, s. 196-197). Dağılımın 100'den büyük olması ve aritmetik ortalama ile varyansın örneklem verilerinden elde edilmiş olması sebebi ile Türkiye ve Kazakistan grubundaki dağılımların normallik koşulunu sağlayıp sağlamadığına karar vermek için medyan aritmetik ortalama benzerliğine bakılmış, grafik incelemeleri yapılmış, ayrıca BK ve ÇK değerlerine bakılarak karar verilmiştir.

Basıklık ve çarpıklık testi birim sayısı 50'den büyük olan örneklerde uygulanır. SPSS'de basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1 ile -1 arasında olması normal dağılımın olduğunu göstermektedir (Şencan, 2005, s. 200-202). Türkiye ve Kazakistan grubu için hesaplanan çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1'den büyük, +1'den küçük olduğu görülmüştür (Kazakistan grubu $\text{ÇK} = -,880$, $\text{BK} = ,610$; Türkiye grubu $\text{ÇK} = ,195$, $\text{BK} = -,445$). Yapılan grafik incelemeleri de dağılımların normal dağılıma yakın olduğunu göstermektedir. Aritmetik ortalama ve medyanın birbirine yakın olması dağılımların normal olduğuna ilişkin görüşü desteklemektedir. Kazakistan grubunda aritmetik ortalama 18,93 iken medyan 19,00'dur. Türkiye grubunda ise aritmetik ortalama 14,63 iken medyan 15,00'dır.

Kazakistan ve Türkiye'de uygulanan YDO puanlarının güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayıları iki ülke uygulaması için ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Araştırma sorularını cevaplamak için faktöriyel ANOVA testinin yanı sıra, basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bir ve ikinci araştırma sorularını cevaplamak için faktöriyel ANOVA testi yapılmıştır. Bağımsız örneklem için faktöriyel ANOVA iki veya daha fazla grubun ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını iki veya daha fazla değişkene dayalı olarak test etmektedir. Öncelikle veri setinin bağımsız örneklemde faktöriyel ANOVA için analiz varsayımları test edilmiş ve veri setinin analiz için gerekli olan koşulları sağladığı anlaşılmıştır (Kilmen 2015, s. 149-150). Üçüncü araştırma sorusunu cevaplamak için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi; bir veya daha fazla bağımsız değişkenin değerlerine dayanarak bağımlı değişkenin ortalama değerlerini tahmin eder (Karagöz, 2016, s. 693).

Bulgular

Cinsiyete göre Kazakistan ve Türkiye'deki öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeylerine ilişkin betimleyici istatistikler Tablo 2'de gösterilmiştir. Kazakistan'daki hem erkek (18.67) hem de kadın (19.02) öğretmen adaylarının yaşam doyum puanlarının Türkiye'deki erkek (14.31) ve kadın (15.20) öğretmen adaylarının puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Toplam puanlarda, Kazakistan'daki öğretmen adaylarının puan ortalaması 18.93 iken Türkiye'deki öğretmen adaylarının puan ortalaması 14.93 bulunmuştur.

Tablo 2

Katılımcıların Cinsiyet ve Buldukları Ülkeye Göre Yaşam Doyumu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmalar

Değişken	Ülke	N	\bar{X}	Ss
Erkek	Kazakistan	64	18.6719	2.86220
	Türkiye	90	14.3111	4.18033
	Toplam	154	16.1234	4.26466
Kadın	Kazakistan	177	19.0169	3.48287
	Türkiye	207	15.1981	3.99203
	Toplam	384	16.9583	4.21651
Toplam	Kazakistan	241	18.9253	3.32707
	Türkiye	297	14.9293	4.06348
	Toplam	538	16.7193	4.24322

Cinsiyet ve ülke değişkenlerine göre öğretmen adaylarının yaşam doyum puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için faktöriyel ANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir. Faktöriyel ANOVA testi sonuçları yaşam doyum puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını gösterirken ($F_{(1-534)} = 2.908, p > .05$), ülke değişkenine göre farklılaştığını göstermektedir ($F_{(1-534)} = 128.184, p < .01$). Ülke değişkeninin yaşam doyum puanları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir ($\eta^2 = .194$). Ayrıca, yaşam doyum puanlarına cinsiyet ve ülke değişkenlerinin ortak etkisinin olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(1-534)} = .563, p > .05$). Cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adaylarının yaşam doyum puan ortalaması (16.96) erkek öğretmen adaylarının puan ortalamasından (16.12) yüksek olmakla birlikte aradaki fark istatistikse bakımdan anlamlı bulunmamıştır. Ülke değişkenine göre Kazakistan'daki öğretmen adaylarının yaşam doyum puan ortalaması (18.93), Türkiye'deki öğretmen adaylarının yaşam doyum puan ortalamasından (14.93) yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak, bu araştırmanın çalışma grubunda bulunan Kazakistan'daki öğretmen adaylarının yaşam memnuniyetinin Türkiye'deki öğretmen adaylarının yaşam memnuniyetinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3

Cinsiyet ve Ülke Değişkenlerine Göre Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyum Puanlarına İlişkin Faktöriyel ANOVA Testi Sonuçları

Kareler	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Düzeltilmiş model	2179.392a	3	726.464	51.799	.000**	.225
Kesişim	121331.713	1	121331.713	8651.245	.000**	.942
Cinsiyet	40.785	1	40.785	2.908	.089	.005
Ülke	1797.755	1	1797.755	128.184	.000**	.194
Cinsiyet * Ülke	7.890	1	7.890	.563	.454	.001
Hata	7489.227	534	14.025			
Toplam	160059.000	538				
Düzeltilmiş toplam	9668.619	537				

a. $R^2 = .225$ (Düzeltilmiş $R^2 = .221$) ** $p < .0$

Türkiye ve Kazakistan'daki öğretmen adaylarının cinsiyet ve ülke değişkenine göre akademik başarı puan ortalamaları ile standart sapmaları Tablo 4'te gösterilmiştir. Her iki grupta da not ortalamaları dörtlük not sistemine göre hesaplanmaktadır. Kadın öğretmen adaylarının puan ortalamalarının (3.10) erkek öğretmen adaylarının puan ortalamasından (2.91) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Kazakistan'daki öğretmen adaylarının puan ortalamasının Türkiye'deki öğretmen adaylarının puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4

Katılımcıların Cinsiyet ve Buldukları Ülkeye Göre Akademik Başarı Puan Ortalama ve Standart Sapmaları

Değişken	Ülke	N	\bar{X}	Ss
Erkek	Kazakistan	64	3.4359	.19870
	Türkiye	90	2.5349	.31244
	Toplam	154	2.9094	.52107
Kadın	Kazakistan	177	3.5040	.20348
	Türkiye	207	2.7520	.37363
	Toplam	384	3.0986	.48473
Toplam	Kazakistan	241	3.4859	.20404
	Türkiye	297	2.6862	.36945
	Toplam	538	3.0444	.50227

Türkiye ve Kazakistan'daki öğretmen adaylarının cinsiyet ve ülke değişkenlerine göre genel akademik başarı puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan faktöriyel ANOVA testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre genel akademik başarı puanlarının hem cinsiyet ($F_{(1-534)} = 24.709, p < .01$) hem de ülke değişkenine ($F_{(1-534)} = 830.251, p < .01$) göre anlamlı ölçüde farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet ve ülke değişkenlerinin birlikte, genel akademik başarı puanı üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olduğu anlaşılmıştır ($F_{(1-534)} = 6.757, p < .01$). Cinsiyetin akademik başarı puanı üzerinde orta düzeyde bir etki büyüklüğünün olduğu tespit edilirken ($\eta^2 = .044$), ülke değişkeninin akademik başarı puanı üzerindeki etkisinin büyük olduğu ($\eta^2 = .194$) belirlenmiştir. Akademik başarı puanı üzerinde cinsiyet ve ülke ortak etkisinin ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($\eta^2 = .012$).

Tablo 5

Cinsiyet ve Ülke Değişkenlerine Göre Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Puanlarına İlişkin Faktöriyel ANOVA Testi Sonuçları

Kareler	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Düzeltilmiş model	88.251 ^a	3	29.417	332.669	.000**	.651
Kesişim	4016.871	1	4016.871	45425.892	.000**	.988
Cinsiyet	2.185	1	2.185	24.709	.000**	.044
Ülke	73.417	1	73.417	830.251	.000**	.609
Cinsiyet * Ülke	.598	1	.598	6.757	.010*	.012
Hata	47.220	534	.088			
Toplam	5121.993	538				
Düzeltilmiş toplam	135.471	537				

a. $R^2 = ,651$ (Düzeltilmiş $R^2 = ,649$) * $p < .05$ ** $p < .01$

Bu bulgulara göre kadın öğretmen adaylarının genel akademik başarı puan ortalaması (3.09) erkek öğretmen adaylarının akademik başarı puan ortalamasından (2.91) yüksektir. Kazakistan'daki öğretmen adaylarının genel akademik başarı puan ortalaması (3.49) Türkiye'deki öğretmen adaylarının genel akademik başarı puan ortalamasından (3.04) yüksektir.

Tablo 6

Yaşam Doyumu ve Başarı Notuna İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	N	\bar{X}	Sd
Yaşam Doyumu (YD)	538	16.7193	4.24322
Başarı Notu (GANO)	538	3.0444	.50227

Öğretmen adaylarının yaşam doyumu ve akademik başarı puan ortalamaları Tablo 6'da verilmiştir. Öğretmen adaylarının yaşam doyumu puan ortalaması 16.73 iken, dörtlülük sisteme göre başarı not ortalaması 3.04 bulunmuştur.

Tablo 7

Akademik Başarı Puanının Yaşam Doyumu Puanını Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	B	S. Hata	Beta	t	p
(Sabit)	5.828	1.020		5.714	.000*
GANO	3.578	.331	.423	10.822	.000*

$F_{(1-536)} = 117.123, p < .01$ *p < .01
 $R = .423, R^2 = .179, p < .01$ YD = 5.828 + 3.578 GANO

Akademik başarının yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir. Varyans analizi sonuçları, kurulan regresyon modelinin anlamlı olduğunu göstermektedir ($F_{(1-536)} = 117.123, p < .01$). Yapılan regresyon analizi, akademik başarı puanının yaşam doyumunu pozitif yönlü anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir ($R = .423, R^2 = .179, p < .01; \beta_{YD} = .423$). Bu çalışma grubunda, yaşam doyumunda gözlenen değişkenliğin % 17.9'unun akademik başarı ile açıklandığı söylenebilir. Regresyon eşitliği, “YD = 5.828 + 3.578 GANO” şeklinde ifade edilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmaya katılan Kazakistan'daki öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyi Türkiye'deki öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyinden yüksektir. Yaşam doyumunun bir boyutunda beklentilerin olduğu söylenebilir. Beklentilerin karşılanması, yaşam doyumunu artırdığı ifade edilmektedir (Uras ve Kunt, 2006). Kırgızistan'da yapılan bir çalışmada (Gül ve Alimbekov, 2020), öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyleri yüksek bulunmuştur. Bu çalışmadaki Kazakistan grubu öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeyine ilişkin sonuçlarının, söz konusu bu çalışmadaki yaşam doyum düzeyine ilişkin sonuçlarla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Diğer taraftan Kazakistan ve Türkiye gruplarının yaşam doyum düzeyleri arasındaki farklılık, her iki ülkedeki yaşam koşulları ve bu koşulların öğretmen adaylarının beklentilerini farklı şekilde etkilemiş olmasından kaynaklanmış olabilir.

Yaşam doyumunu bireyin tüm yaşamını kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde pozitif değerlendirmesini kapsar (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985). Öznel bir değerlendirme olan yaşam doyumunu bireyin okul, iş ve aile gibi önemli yaşam alanlarındaki olumlu duygu oluşturan etkileşimlerin olumsuz duygu oluşturanlardan daha fazla olması ile ilgilidir (Diener ve Lucas, 1999). Elde edilen bulgular, Kazakistan'daki öğretmen adaylarının yaşam doyumlarının Türkiye'deki öğretmen

adaylarından daha olumlu olduğunu göstermekle birlikte, bu sonucu ortaya çıkaran yaşantılarının neler olduğunu göstermemektedir. Kültürel faktörler, aile ve arkadaşlık etkileşimlerinin yanı sıra iş beklentisi ve ekonomik durum gibi hususlar yaşam doyumunun olumlu değerlendirilmesi ile ilgili olabilir (Deniz, Arslan, Özyeşil ve İzmirli, 2012). Ancak ekonomik durumun mutluluğu sağlamada sanıldığı kadar önemli bir araç olmadığı ifade edilmektedir (Ryan ve Deci, 2001). Yapılan bazı çalışmalar (Cummins, 1998, 328; Diener ve Diener, 1995), zenginliğin yüksek düzeyde bir yaşam doyumunu garanti etmediği tespit edilmiştir. Ancak yine de öğretmen adaylarının ekonomik durumları ile iş beklentilerinin yaşam doyumlarına etkisi ayrı bir çalışma konusu yapılabilir.

Kazakistan ve Türkiye’den çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre yaşam doyum düzeyleri farklılık göstermez. Bu çalışmada, cinsiyetin yaşam doyum düzeyinin belirlenmesinde önemli bir değişken olmadığı görülmüştür. Cinsiyete göre kadın ve erkeklerin yaşam doyum düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olmaması, yaşam doyumunun oluşmasına etki eden faktörlerin cinsiyete göre düzenlenmediğinin bir işareti olarak görülebilir. Diğer bir ifadeyle, bu çalışmanın yapıldığı gruplarda yaşam doyumuna ilişkin beklentilerin, cinsiyete göre şekillenmediği söylenebilir. İlgili literatürde benzer ve farklı bazı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Yaşam doyumunun cinsiyete göre değişmediğine ilişkin bulguların yanı sıra (Güler ve Emeç, 2006; Yaşartürk, Akyüz ve Karataş, 2017; Arslan ve Bektaş, 2019), yaşam doyumunun cinsiyete göre farklılaştığına ilişkin çalışmalar da bulunmaktadır (Mahanta ve Aggarwal, 2013; Balcı ve Koçak 2017; Gülaçtı ve Çiftçi, 2018).

Çalışma grubunda bulunan öğretmen adaylarının akademik başarı durumu, hem cinsiyet hem de ülke değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Her iki ülkede de kadın öğretmen adaylarının akademik başarısı erkek öğretmen adaylarının akademik başarısından yüksektir. Ayrıca Kazakistan’daki öğretmen adaylarının akademik başarısı Türkiye’deki öğretmen adaylarının akademik başarısından yüksektir. Kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha başarılı olmasına ilişkin bulgu, öğretmen adaylarının akademik başarılarının cinsiyete göre değerlendirildiği bazı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Bahar, 2006; Güler ve Emeç, 2006; Bahar, Özen ve Gülaçtı 2009; Bahar ve Yıldırım 2017). Toplumsal gelişim ile birlikte kadın ve erkekler arasında birçok farkın kapanmış olması beklenir. Ancak bu araştırmanın yapıldığı çalışma grubunda kadın ve erkekler arasında başarı farkının olduğu görülmüştür. Kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha başarılı olması, çalışmanın yapıldığı çevrede kadın ve erkeklerle ilişkin rol beklentilerinin yanı sıra, kız ve erkek öğrencilerin bulunduğu soso-kültürel ortam ve koşulların farklılaşması ile ilişkili olabilir. Yine de bu hususların araştırılması ayrı bir çalışma konusu yapılabilir.

Akademik başarı, yaşam doyumunun yordanmasında önemli bir değişkendir. Akademik başarı puanının artmasına paralel olarak yaşam doyumunun da nispeten arttığı anlaşılmaktadır. Bu sonuç, akademik başarının yaşam doyumunda önemli bir faktör olduğunu gösteren bazı araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir (Chow, 2005; Güler ve Emeç, 2006; Dost, 2007; Çivitçi, 2009; Diseth, Danielsen ve Samdal, 2012; Crede, Wirthwein, McElvany ve Steinmayr, 2015; Arıdağ ve Seydoogulları, 2019). Yapılan bir çalışmada (Çivitçi, 2012), yaşam doymu yüksek olan üniversite öğrencilerinde başarı ihtiyacının, yaşam doymu düşük olanlardan daha fazla olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan akademik başarı ile yaşam doymu puanları arasında anlamlı bir bağlantının tespit edilemediği çalışmalar da bulunmaktadır (Stack-Cutler, Parrila ve Torppa, 2015; Elkin, 2017; Meral ve Bahar, 2017; Yelpaze ve Yakar, 2019). Akademik başarı ile ilgili olumlu veya olumsuz sonuçların sadece başarı ve başarısızlık olarak kalmadığı, kişinin yaşam doymunu da olumlu veya olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Bu sebeple, öğretmen adaylarında akademik başarıyı artırmaya yönelik tedbirlerin sadece akademik başarı ile sınırlı kalmadığı, dolaylı olarak yaşam memnuniyetini de etkilediği söylenebilir. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü Türkiye'de olduğu gibi Kazakistan'da da önemli bir sorun olarak görülmektedir (Göker ve Gündüz 2017; Gabdulina ve Zhuman 2019). Bu durum özellikle atanmış öğretmenlerin bir sorunu olarak görülmekle birlikte, aday öğretmenlerin de dolaylı olarak etkilendiği bir sorun olabilir. Diğer taraftan Türkiye'de ayrıca, öğretmen yetiştirme programını bitiren adayların atanma problemi yaşaması çeşitli kaygı ve stres gibi faktörlerle birlikte yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir (Güven ve Dak 2017). Türkiye'deki öğretmen adaylarının yaşam doym düzeylerinin düşük bulunması bu tür kaygı ve stres kaynaklarının bulunması ile ilişkili olabilir.

Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak şu öneriler yapılabilir:

1. Türkiye grubundaki öğrencilerin yaşam doym düzeyleri ile akademik başarı düzeylerinin Kazakistan grubuna göre daha düşük olma sebepleri ayrı bir çalışma konusu yapılabilir.

2. Yüksek akademik başarının yaşam doymunu olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Buna göre öğrenci değerlendirme sisteminde başarılı öğrencilerin daha yüksek ortalamalar elde edeceği şekilde yeniden düzenlenmesi, özellikle Türkiye grubunda yaşam doymun artmasına katkı sağlayabilir.

3. Her iki çalışma grubunda kadın öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyi erkek öğrencilerin akademik başarı düzeyinden yüksek bulunmuştur. Erkek öğrenci-

lerin başarı düzeyinin düşük, kadın öğrencilerin başarı düzeyinin yüksek olma sebeplerinin araştırılması ayrı bir çalışma konusu yapılabilir.

4. Çalışma gruplarının sınırlı olması sebebiyle, bu araştırma sonuçları incelenen değişkenler bakımından fikir verse de sonuçlar genelleme özelliğine sahip değildir. Her iki ülke kapsamında, daha geniş çalışma grupları ile benzer çalışmalar yapılabilir.

5. Ekonomik durum ve iş beklentisi, akademik başarı için önemli bir motivasyon kaynağı olabilir. Her iki ülkedeki öğretmen adaylarının ekonomik durumları ile iş beklentilerinin yaşam doyumu ve akademik başarıya etkisinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi ayrı bir çalışma konusu yapılabilir.

Kaynakça

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı. Sakarya Üniversitesi.
- Ardahan, F. (2014). Examining the relation between social capital, life satisfaction and academic achievement: school of physical education and sport case. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 1212-1226.
- Arıdağ, N. Ç. ve Seydooğulları, S. Ü. (2019). Lise öğrencilerinin yaşam doyumu ve yılmazlık düzeylerinin anne-baba tutumlarıyla ilişkisi açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(4), 1037-1060.
- Arslan, I. ve Bektaş, H. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun ölçülmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (8), 767-784.
- Ayyıldız, T., Konuk Şener, D., Veren, F., Kulakçı, H., Akkan, F., Ada, A., Aldoğan, A., Yeral, K., Emek, A., Tetik, D. ve Dinç, G. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(5): 222-228.
- Bahar, H. H. (2006). KPSS puanlarının akademik başarı ve cinsiyet açısından değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 31(140), 68-74.
- Bahar, H. H. ve Yıldırım, S. (2017). İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin öğrenme stilleri ile başarılarının cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeyine göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 14-27.
- Bahar, H. H., Özen, Y. ve Gülaçtı, F. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyet ve bransa göre akademik başarı durumları ile öğrenme stillerinin incelenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (1), 69-86.

- Bakan, I. ve Güler, B. (2017). Duygusal zekânın, yaşam doyumunu ve akademik başarıya etkileri ve demografik özellikler bağlamında algı farklılıkları. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(33), 1-11.
- Balcı, Ş. ve Koçak, M. C. (2017). Sosyal medya kullanımı ile yaşam doyumunu arasındaki ilişki: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. G. Öztürk ve İ. Eken, (Edt), 1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı (34-45). Nobel Yayınevi.
- Balkıs, M. (2013). Academic procrastination, academic life satisfaction and academic achievement: the mediation role of rational beliefs about studying. *Journal of Cognitive & Behavioral Psychotherapies*, 13(1), 57-74.
- Barchard, K. A. (2003). Does emotional intelligence assist in the prediction of academic success? *Educational and Psychological Measurement*, 63, 840–858.
- Başol, G. (2008). Ölçme sonuçları üzerinde yapılan temel istatistiksel işlemler. G. Başol, (Ed), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (109-136). Lisans Yayınevi.
- Bloom, B. S. (1995). İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme, çev. Durmuş Ali Özçelik. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Chow, H. P. H. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: A multivariate analysis. *Social Indicators Research*, 70, 139-150.
- Crede J, Wirthwein L, McElvany, N. ve Steinmayr, R. (2015) Adolescents' academic achievement and life satisfaction: the role of parents' education. *Frontiers in Psychology*, 6, 1-8. doi: 10.3389/fpsyg.2015.00052
- Cummins, R. A. (1998). The second approximation to an international standard for life satisfaction. *Social Indicators Research*, 43(3), 307-334.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumunu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 29-52.
- Çivitvi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumunu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Deniz, M. E., Arslan, C., Özyeşil, Z. ve İzmirli, M. (2012). Öz-anlayış, yaşam doyumunu, negatif ve pozitif duygu: Türk ve diğer ülke üniversite öğrencileri arasında

da bir karşılaştırma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(23), 428-446.

Diener, E. (1984). Subjective well being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542–575.

Diener, E. ve Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653–663. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.4.653>

Diener, E. ve Lucas, R. E. (1999). Personality and subjective well-being. D. Kahneman, E. Diener ve N. Schwartz, (Edts), *Well-being: Foundations of Hedonic Psychology* (213-229). Russell Sage Foundations.

Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. ve Griffin, S., (1985), The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.

Diseth, Å., Danielsen, A. G. ve Samdal, O. (2012). A path analysis of basic need support, self-efficacy, achievement goals, life satisfaction and academic achievement level among secondary school students. *Educational Psychology*, 32(3), 335-354.

Dost, M. T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(22), 132-143.

Elkin, N. (2017). Bir vakıf üniversitesinin sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin genel yaşam doyum düzeyleri ve ilişkili faktörler. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 123-141.

Erdogan, B., Bauer, T. N., Truxillo, D. M. ve Mansfield, L. R. (2012). Whistle while you work: a review of the life satisfaction literature. *Journal of Management*, 38(4), 1038-1083. <https://doi.org/10.1177/0149206311429379>

Gabdulina, A. ve Zhuman, G. (2019). Higher education in Kazakhstan. *Higher Education*, 40(2), 10-21.

Göker, S. D. ve Gündüz, Y. (2017). Dünya ölçeğinde öğretmenlerin saygınlık statüsü ve özlük hakları. *Millî Eğitim Dergisi*, 46(213), 177-196.

Gül, Y. E. (2019). Günümüzde Türk devletlerinde örgün eğitim. *Nobel Bilimsel Eserler*.

Gül, Y. E. ve Alimbekov, A. (2020). Öğretmen adaylarının hoşgörü ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi, *Turkish Studies - Education*, 15(2), 831-849. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39864>

- Gülaçtı, F. ve Çiftci, Z. (2018). Öğrencilerin yaşam doyumu, memnuniyet ve merhamet düzeylerinin incelenmesi. S. Dinçer, (Ed), *Değişen Dünyada Eğitim* (499-506). Pegem Akademi.
- Güler, B. K. ve Emeç, H. (2006). Yaşam memnuniyeti ve akademik başarıda iyimserlik etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 129-149.
- Güven, S. ve Dak, G. (2017). Öğretmen adaylarının Kamu Personel Seçme Sınavına (KPSS) ilişkin oluşturdukları görsel metaforlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 8(15), 2-16.
- Huebner, E. S., Valois, R. F., Paxton, R. ve Drane, W. (2005). Middle school students' perceptions of quality of life. *Journal of Happiness Studies*, 6, 15-24. <https://doi.org/10.1007/s10902-004-1170-x>
- Huerta, M., Cortina, L. M., Pang, J. S. Torges, C. M. ve Magley, V. J. (2006). Sex and power in the academy: Modeling sexual harassment in the lives of college women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 616-628.
- Karagöz, Y. (2016). SPSS ve AMOS uygulamalı istatistiksel analizler. Nobel Yayınevi.
- Kıran, E., Kirman, Ş. ve Baksı, E. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu üzerinde etkisi olan sosyo-demografik etmenlerin belirlenmesi: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 89-94.
- Kilmen, S. (2015). Eğitim araştırmacıları için SPSS uygulamalı istatistik. Edge Akademi.
- Köse, E. (2010). Nicel ve nitel araştırma yöntemleri. R. Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (1. Baskı, s. 49-78) içinde, Nobel Yayınevi.
- MacCann, C. ve Roberts, R. D. (2008). New paradigms for assessing emotional intelligence: theory and data. *Emotion*, 8(4), 540-551.
- Mahanta, D. ve Aggarwal, M. (2013). Effect of perceived social support on life satisfaction of university students. *European Academic Research*, 1(6), 1083-1094.
- Mahanta, D. ve Aggarwal, M. (2013). Effect of perceived social support on life satisfaction of university students. *European Academic Research*, 1(6), 1083-1094.

- Meral, D. ve Bahar, H. H. (2017). Ortaöğretim öğrencilerinde akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık ve yaşam doyumu. *Kesit Akademi Dergisi*, (10), 50-62.
- Ojeda, L., Flores, L. Y. ve Navarro, R. L. (2011). Social cognitive predictors of Mexican American college students' academic and life satisfaction. *Journal of Counseling Psychology*, 58(1), 61-71.
- Parker, J. D. A., Summerfeldt, L. J., Hogan, M. J. ve Majeski, S. A. (2004). Emotional intelligence and academic success: Examining the transition from high school to university. *Personality and Individual Differences*, 38, 163–172.
- Pavot, W. ve Diener, E. (1993). Review of the satisfaction with life scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.5.2.164>
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141–166.
- Sazayeva, B. (2017). Kazakistan Cumhuriyeti'nin dil politikası. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Sevilmiş, A. ve Şirin, E. F. (2016). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde akademik başarı: üniversite yaşam kalitesi, akademik güdülenme ve akademik özyeterliliğin rolü. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spormetre Dergisi*, 14(1), 31-44.
- Stack-Cutler, H. L., Parrila, R. K. ve Torppa, M. (2015). Using a multidimensional measure of resilience to explain life satisfaction and academic achievement of adults with reading difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 48(6), 646-657.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik. Seçkin Yayınevi.
- Uras, M. ve Kunt, M. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 71-83.
- Yaşartürk, F., Akyüz, H. ve Karataş, İ. (2017). Rekreatif etkinliklere katılan üniversite öğrencilerinin serbest zamanda sıkılma algısı ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(Special Issue 2), 239-252.

- Yelpaze, İ. ve Yakar, L. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ve bilişsel esnekliklerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54), 913-935.
- Yelshansky, S. P., Anufriev, A. F., Kamaletdinova, Z. F., Saparin, O. E. ve Semyonov, D. V. (2015), Psychometrical indicators of the Russian-language version of the satisfaction with life scale, *Modern Research of Social Problems*, 9(53), 444-458. Doi: 10.12731/2218-7405-2015-9-33
- Zhumasheva, U. (2018). Sovyet sonrası dönemde Kazakistan'da millî eğitim politikası. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.